

Inatsisartunut Ilaasortaq Anthon Frederiksen, Partii Naleraq
/MAANI

Qilalukkat qaqortat qernertallu amerlassusii, nerisaqarneri sinerissattalu qanittuaniittarneri pillugit Naalakkersuisunut apeqqummut 003-mut akissut Kiisalu puisit qanoq nerisaqartigineri pillugit apeqquteqaammut akissuteqaat

Inatsisartut suleriaasianni § 37, imm. 1 naapertorlugu qilalukkat qaqortat qernertallu amerlassusii, nerisaqarneri sinerissattalu qanittuaniittarneri pillugit Naalakkersuisunut apeqqummik saqqummiussaqaqputit. Kiisalu puisit qanoq nerisaqartigineri pillugit apeqquteqaat. Apeqqutit tamarmik pinngortitalerinerup iluanniimmata akissutit Pinngortitaleriffimmiit pissarsiarineqarput, imaattut:

Apeqqut arlalinnik immikkoortoqarpoq, tulliuttuni immikkoortut tamarmik immikkut naatsumik akineqassapput, taavalu ilanngussat 1 aamma 2 tassaallutik qilalukkat qaqortat qernertallu imminnut attuumassuteqarneri (ilanngussaq 1) kiisalu puisit (ilanngussaq 2) taakkulu nerisaat pillugit itinerusumik nassuiaataallutik.

1) Qilalukkat qaqortat ukiumut agguaqatigiissillugu aalisakkanik qanoq amerlatigisunik nerisaqartarpat? aamma aalisakkat sorliit taakkunannga nerisarineqarneruppat?

Akissut: Qilalugaq qaqortaq arnaviaq 7-800 kg-nik oqimaassuseqartoq ukiumut aalisakkanik 4.900 kg-nik nerisaqassaaq. Taamaattoq kisitsit nikeralaarpoq, arferit peroriartortut, naartusut inersimasuunersullu apeqqutaatillugu. Qilalukkat qaqortat nerisaat assigiinngitsuupput, eqalukkat, istorsk, suluppaakkat, saarullit aamma qalerallit ilanngullugit.

2) Qilalukkat qernertat ukiumut agguaqatigiissillugu aalisakkanik qanoq amerlatigisunik nerisaqartarpat? aamma aalisakkat sorliit taakkunannga nerisarineqarneruppat?

Akissut: Qilalukkat qernertat uumasuutigineqarnikuunngillat, taamaattumillu nukissamik pisariaqartitsinerat aammalu qanoq annertutigisumik nerisaqartarneri pillugit toqqaannartumik ilisimasaqartoqanngilaq. Taamaattoq qilalukkat qernertat nerisassanik pisariaqartitsineri qilalukkanut qaqortanut sanilliunneqarsinnaapput. Aasaanerani qilalukkat qernertat nerisaat annertunngillat, kisianni aqajarormioqaraangamik tassaagajuttarput kinguit annertunngitsut (*Pandalus borealis*-iunngitsut), amikut assigiinngitsut kiisalu istorsk aamma eqalukkat. Qilalukkat qernertat ukiukkut nerinerusarput, tassanilu qalerallit pingaarnertut piniagaraat. Tunumi qilalukkat qernertat aamma ammassat nerisarisaasa ilagaat.

3) Ilisimaneqarnerluni qilalukkat qaqortat qernertallu qanoq amerlatigisut sinerissatta qanittua aqutigisarneraat, imaluunniit taakku ilaat sinerissap qanittuaniiginnartartut qanoq amerlatiginersut?

12. jan. 2015
Suliap nr. 2015-109866
All. Nr. 1818500

Postboks 269
3900 Nuuk
Oqarasuaat (+299) 34 50 00
Allak. (+299) 32 47 04
E-mail: apnn@nanoq.gl
www.nanoq.gl

Akissut: Kitaani qilalukkanik qaortanik 2012-imi kisitsinerup (suli JCNB-imit NAMMCO-millu akuerineqanngitsup) 6.000 miss. (3.000-12.000 akornanni) amerlassuseqartut takutippaa. Arferit qaammatit 7 miss. Kitaani ukiisarput.

Tunumi qilalukkat qaortat amerlagisassaangillat.

Qilalukkat qernertat amerlassusii aalajangissallugu ajornakusoorneruvoq, uumasooqatigiit arlaqartut ukiup qanoq ilinera apeqqutaatillugu Kalaallit Nunaata imartaa tikittarmassuk qimattarlugulu.

2008-mi Tunumi qilalukkat qernertat 6.600-sut (2.500 - 17.000 akornanni) nalilerneqarpoq.

2006-imi ukiuunerani Kitaani sinerissap qanittuani qilalukkat qernertat 7.800-sut (4.400 - 14.000 akornanni) nalilerneqarpoq. 2008-mi ukiuunerani Kalaallit Nunaata aamma Canadap akornanni imarpimmi qilalukkat qernertat 18.000-sut (7.000 - 43.000 akornanni) nalilerneqarpoq.

Qilalukkat qernertat ukiuunerani qaammatit 5 miss. kitaaniittarput.

2007-imi aasaanerani Qaanaami Innaanganerup (Kap York) avannaani qilalukkat qernertat 8.200 missaaniipput (5.200 - 13.600 akornanni). 2014-imi aasaanerani Qimusseriarsuarmi qilalukkat qernertat 3.100 missaaniipput (1.200 - 7.800 akornanni, angusaq JCNB-mi NAMMCO-milu sulii akuerineqanngitsoq).

4) qilalukkanik qaortanik qernertanillu killilersuinerup kingunerisaanik, minnerunngitsumillu nunatta avannarpasissortaani ukiukkut sassisooqartarunnaarnerata, aammalu qujanartumik qilalukkanik unguisilluni piniartarnerup taamaatinneqarnerata kingunerisaanik qilalukkat qanoq amerleriartigisimanersut ilisimaneqarnerluni?

Akissut: Killilersuinerup eqqunnerani qilalukkat qaortat amerleriartutut malunnaateqarput, taavalu qilalukkat qernertat amerlassusiisa aalaakkaasuunerat ilimagineqarluni, tamannali qularnaatumik ilisimaneqanngilaq, kisitsisarnerit naammangimmata. Iisimasalli martsimi NAMMCO-p ataatsimiinnerata kingorna aamma JCNB-p ataatsimeereernerani upernaaru/aasaru 2015-imi pissarsiarineqarsinnaassapput.

5) Puisit assigiinngitsut ukiumut agguaqatigiissillugu aalisakkanik qanoq amerlatigisunik nerisaqartarpat?

Akissut: Naatsorsukannerit (takuuk ilanngussaq 2) tikkuarpaat, nunatta imartaani puisit ukiumut katillugit 2,5 mio. tonsinik nerisaqartartut. Nerisaasa annersaat tassaapput aalisakkat mikinerit soorlu ammassat eqalukkallu.

Ilutigalugu ilisimatitsissutitut nalunaarutigineqassaaq, piniartuniit aamma sinerissamut qanittumi aalisartuniit puisit aqajaruani qalerallit nerisarineqarsimasut takuneqartarmata. Iisimaneqaranili puisit qanoq annertutigisumik qalerallittortarnerisut.

Inussiarnersumik inuulluaqqusillunga

Karl Kristian Kruse

Ilanngussaq 1

Qilalukkat qernertat qaqortallu Kalaallit Nunaanni aalisakkanik ilanngartuineri

Allattoq Mads Peter Heide-Jørgensen

Qilalukkat qernertat qaqortallu Kalaallit Nunaanni qanoq nerisaqartiginerini nalilersuinermi paasissutissat sisamat pisariaqarput:

1. Arferit nerisartagaat

Arferit nerisassaminnik toqqaasarneri toqqaannartumik aqajaruusa imaat misissornerisigut imaluunniit orsuini seernartut imaluunniit isotop-it aalaakkaasut misissornerisigut paasineqarsinnaapput. Aqajaruini uumasut nerisaat saarngisa sinneri, aalisakkat siutaasa ujarattaat aammalu qaleruallit sinnikuisa misissornerisigut suuneri angissusiilu paasineqarsinnaapput. Aalisakkat qaleruallilu orsuisa seernartui aamma isotop-it aalaakkaasut arferup orsuani katersorneqartarput, taakkulu kemiskimik misissuinerit iluaqutigalugit arferup nerisaasa suusimaneerit paasineqarsinnaallutik. Periutsit marluusut iluaquteqarput ajoquteqarlutillu.

1920-ikkunni qilalukkat qaqortat untritillit arlaqartut aqajaruinik misissuinerit takutippaat, Kujataani qilalukkat qaqortat saarullippassuit, taamanikkut kitaani nalinginnaasorujussuit, nerisarigaat. Upernavimmi aamma Qeqertarsuup tunuani 1990-ikkunni misissuinerit nutaanerit takutippaat, qilalukkat qaqortat taamanikkut eqalukkanik, istorskinik aamma suluppaakkanik nerisaqarnerusut.

Qilalukkat qaqortat Kalaallit Nunaanni nerisaqarnerinik nutaanerusunik misissuisoqanngilaq, kisiani Qeqertarsuarmi 2008-mi apriliimi aqajaruani misiliutit takutippaat, Atlantikumit saarullik nerisareqqilersimagaat, kisiannili aamma qaleralik (nutaatut?) Qeqertarsuup tunuanni piniagarigaat (Fig. 1).

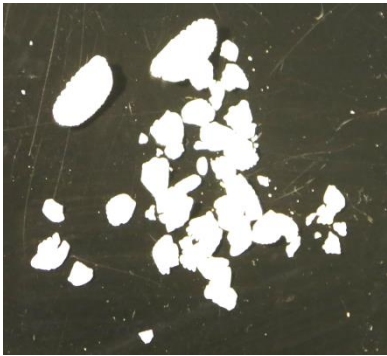

Fig. 1. Qilalukkap qaqortap Qeqertarsuarneersup aqajaruani aalisakkat siutaata ujaratta. Siutip ujarattaasa angisuut, Atlantikumit saarullianeersut, saniatigut qaleralinnit mikisunit siutit ujarattaat aamma arlaqarput.

Qilalukkat qernerat Kitaani aasaanerani aamma ukiuunerani nerisaat misissorneqarput. Arlaqartut paasinarsisippaat, qilalukkat qernertat aasaanerani nerisaqarpiangitsut, Qimusseriarsuarmi, Inglefield Bredning-imi imaluunniit Canadap avannaani. Aqajaqqut amerlanersaat imaqanngillat, imaqaraangamillu tassaagajuttarlutik 1 kg inorlugu nerisamininnguit sinneri. Aasaanerani nerisat tassaapput kinguit (taamaattoq *Pandalus borealis*-iunngitsut), amikut (assigiinngitsut arlaqartut) aammalu istorsk aamma eqalukkat.

Ukiuunerani nerisaat misissoruminaannerupput, qilalukkat qernertat avasissumiinnerusaramik piniagaanatik. Taamaattoq qilalukkat qernertat Qeqertarsuup tunuani aamma Ummannami ukiuunerani pisarineqartut ilaat misissuiffiqineqarput. Ukiuunerani aqajaqqut taakku - aasaanerani aqajaqqut killutugaanik - aalisakkat sinnerinik tamatigut imeqartarput (Fig. 2)

Fig. 2. Qeqertarsuup tunuani ukiuunerani qilalukkap qernertap aqjaruata imai.

Ukiuunerani aqajaqqut qaleralinnik tamatigut imaqarnerusarput, tamannalu qilalukkat qernertat Davis Strædemi (aamma Qeqertarsuup tunuani) sumiiffigisartagaannut naqqanullu aqqaamasarnerinut naapertuuttuuvoq. Aalisakkat allat aamma takussaapput, kisianni qaleralinnut sanilliullugit pingaaruteqarneri ilimanarani.

Tunumi qilalukkat qernertat aasaanerani amikut aamma istorsk eqalukkallu kiisalu kinguit ataasiakkaat nerisaraat. Tunumi Kangerlussuarimi aamma qaleraleqarpoq, kisianni qilalukkat qernertat taakku nerisarneraat uppersineqanngilaq. Ukiuunerani nerisaat ilisimaneqanngilaq, kisianni nunavissuup killeqarfia 500 - 1000 m ungasitsigalugu qaleraleqarfimmi uninngasarput, taamaattumik ilimanarluinnarpoq qalerallit aamma nerisarigaat. Tunumi isotopinik aalaakkaasunik misissuinerit takutippaat aamma ammassattortut, taamaattumik Danmark Strædemi ukiuni kingullerni immap kissakkiartornerata qernertanik qilalugaqarfik ammassaqartikkaa.

Fig. 3. Aasaanerani qilalukkap qernertap aqjarua imaqqanngitsoq tamatumani Tunumeersaq.

2. Kitaani qilalukkat qernertat amerlassusii qanorlu sivisutigisumik tassaniittarneri

Kitaani qilalukkat qernertat amerlassusii ilisimakannerpagut, kisitsisit taakku nammanneqarsinnaasumik pisassat aalajangerneqartarnerinut atorneqartarmata.

Qilalukkanik qaqortanik kisitsinerup kingulliup (JCNB-mit aamma NAMMCO-mit sulii akuerineqanngitsup) 2012-imi 6.000 miss. amerlassuseqartut takutippaat (3.000-12.000). Qilalukkat qaqortat taakkuupput Canadap avannaani aasarsiortartut, oktobarip 1. Kitaanut pisartut taavalu kingusinnerpaamik maajip 1. Kitaa qimattarlugu, tassa qaammatini 7-ni Kalaallit Nunaanniittarlutik.

Qilalukkat qernertat Kitaani aalisakkanik ilanngaassisarnerinik nalilersuinermit nalequttuusut amerlassusii naatsorsoruminaanneruvoq, nunap immikkoortua sorleq soqutigineqarnersoq apeqqutaatillugu. 2008-mi Kitaata qeqqata nalaannaani qilalukkat qernertat tassaapput 18.000 (7.000-43.000, Fig. 4). Qilalukkat qernertat tamaanngaanneersut ukiuunerani Qeqertarsuup tunua tikittaraat ilimanarpoq.

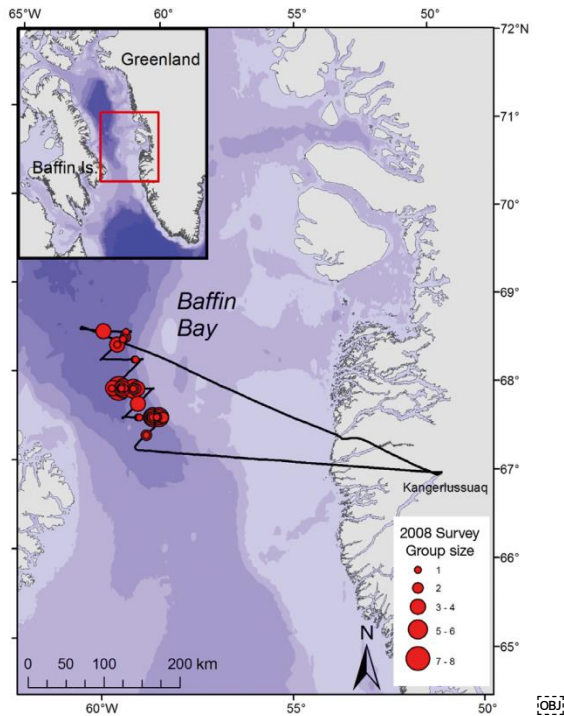

Fig. 4. Kitaani ukiuunerani qilalukkat qernertat amerlassusiiisa taakkulu aalisakkanik ilanngartuinerisa naatsorsornerinut sumiiffimmik atorneqartumik assersuut.

Qilalukkat qernertat qaammatini 5-ni Kitaaniittarput (novembarimit marsimut) taamaattumillu Kitaani aalisakkanik ilanngartuinerat qilalukkanit qaqortanit annikinnerularpoq.

3. Qilalukkat ullormut nerisaat suaassutsinut utoqqaassutsinullu agguataarlugit

Qilalukkat assigiinngitsunik utoqqaassusillit nerisassanik pisariaqartitsineri assigiinngitsorujussuupput, peroriartorneri, naartuneri inersimasuuneriluunniit apeqqutaallutik. **Qilalukkat qaqortat** uumasuutigineqartut piaraatillutik (200 kg inorlugu) timimik oqimaassusiiisa 4,5 %-ia nerisarpaat, alligaangamillu 1,2 % (1.400 kg) nerisarlugu. Tamanna isumaqarpoq qilalugaq qaqorta arnaviaq 7-800 kg-mik oqimaassusilik ukiumut aalisakkanik 4.900 kg-nik nerisaqassasoq.

Qilalugaq qaqorta taamaallaat qaammatini 7-ni Kalaallit Nunaanniittarpoq, tassani 2.900 kg nerisarlugu. Tassa qilalukkat qaqortat 6.000 aalisakkat, qaleruallit amikullu 17.000 tonsit miss. nerisarpaat. Aalisakkanit aalisarneqartunit taakku qanoq annertutiginersut ilisimaneqanngilaq, nerisaasa katitigaanerat ullumikkut ilisimanginnatsigu.

Qilalukkat qernerat pillugit aamma taamatut naatsorsuisoqarsinnaavoq, tamassumalu katinnerani ukiumut 37.000 tons inerneraa, taakku affaasa missaat qaleraliullutik. Naatsorsuinerli nalunartoqarpoq, qilalukkat qernertat sumiinnerminni ilanngartuinerat sukumiinerusumik aalajangerneqartariaqarmat.

Naatsorsuinerit tamarmik sukumiinerusinnaapput, sunik nerisaqarneri, utoqqaassutsinut suaassutsinullu agguataarlugit qanoq nerisaqartigineri sumiinnerat ilanngullugu, aalisakkanik ilanngartuinerat sukumiisumik paasineqarnissaa soqutigineqarpat.

4. Qilalukkat ilanngartuinerisa aalisakkat amerlassusiinut sunniutaat

Aalisakkat qilalukkat nerisaasa amerlassusii, qilalukkat peerneqaraluarpata aalisarnermut imaaliallaannaq ilanngunneqarsinnaanngillat. Aalisagaqatigiit arfernit uumasunillu angisuunit allanit ilanngartugaanerminni qanoq qisuariaateqarnerat imaaliallaannaq paasisassaangilaq. Tamassumunnga pissutaavoq, aalisakkat pissusissamisoortumik toqusarnerini arferit inangiisuuginnarnerat; aalisakkanut pissusissamisoortumik peqquaqartumik toqusussaagalanut.

Uumasut qaasuttut ilanngartuinerat ilaanni aalisakkat ilanngaataanngitsut annassinnaaneritut kinguaasiorsinnaanerinullu iluaqutaasinnaasarpoq. Assersuutigalugu saarullit saarullinnik ilanngartuinerpaajupput, saarullit anginerit mikinerit nerisaramikkit. Puisit arferilluunniit saarullinnik nerisarunik, saarullit mikinerit saarullit anginerit aamma nerisarisaat nerisinnaavaat, imaluunniit saarullit anginerit nerillugit. Pisuni marluusuni miluumasut ilanngartuinerat saarullinniit mikisunit annattut amerlisissavaat taamaalillutillu alisagassat amerlisillugit.

Pinngortitami ataqatigiissut qaasuttunik qulliusunik nerineqarfiusut pilersuilluarnerusarput. Qaasuttut pinngortitami ataqatigiissuni aalisarlugit nungunneqarpata, nerineqartartut kiserngorullugit, pinngortitami ataqatigiissut ikileriasapput aalisarneqarsinnaasut ikilisillugit.

Ilanngussaq 2

Puisit assigiinngitsut ukiumut agguaqatigiissillugu aalisakkanik qanoq amerlatigisunik nerisaqar- tarpat?

Allattoq Aqqalu Rosing-Asvid

Kalaallit Nunaata eqqaani puisit qassiuneri ingerlaavartumik allanngorartuupput aamma nerisare-qatigiinnermi ingerlaavartumik allanngornerit malillugit taamatullu aamma nerisartagaat allanngor-tarlutik. Taamaattumik puisit qanoq annertutigisunik sunillu kalaallit nunaata imartaani nerisaqar-tarnersut nalilissallugit tamatigut annertuunik nalorninartortaqrput.

Takussutissiani ataaniittuni misillilugu takutinniarnearput Kalaallit Nunaata eqqaani puisit nerisaqartarnerisa qanoq annertutigisinnaanerit ullumikkut ilisimasavut aallaavigalugit. Taamaasiortoqarsinnaavoq ukuninga pitsaasumik eqqoriaanikkut:

1. Ukiumut agguaqatigiissillugit, Kalaallit Nunaata imartaanni puiseqatigiit tamarmik immikkut qassiuppat.
2. Ukiumut puisa ataaseq qanoq annertutigisumik nerisaqartarpa.

Kisitsisit tamarmik missaliuussinerupput.

Takussutissiaq 1. Agguaqatigiissilluni ukiumut puiseqatigiit assigiinngitsut kalaallit nunaata imartaanni qassiuneri

Suuneri	Nunarsuaq tamakkerlugu puisit aalajangersimasumit tamakkiisumik amerlassusii	Puisit Kalaallit Nunaata nunanik allanik avitseqatigisartaasa amerlassusii	Kalaallit Nunaata imartaanni puisit amerlassusiinik missingiuussineq
Aataat	9 mill	8 mill	1,6 mill
Natsiit	5-7 mill	1,6 mill	800.000
Natsersuit	680.000	680.000	170.000
Ussuit	750.000	40.000	20.000
Qasigissat	<500	<500	<500

Takussutissiaq 2. Tabel 1-mi nalorninassutit kisitsisinngorlugit

Suunerini	Nalorninassuseq
Aataat	Aataat tamakkiisumik qassiuneri ingerlaavartumik misissorneqartarpoq ilaatigut piaqqat qassiunerisa kisinneqarnerisigut kisitsisillu tamakku tutsuiginakannersuupput. Atlantikup kitaanit canadamiit/kalaallit nunaanit aataaqassutsimit puisit qassit (7,4 mill.), kalaallit nunaata imartaanniinnersut, nalorninartuuvuq eqqoriaassallugu. Canadamiut qaammataasamit kisitaasa takutippaat 20%-init ikinnerugunartut. Tunngavissaqarporli upperissallugu, kalaallit nunaata imartaanni puisit qassiunerisa amerlanerunissaat, misissuinermit takutinneqartuninngarnit - taamaammatt matumani 20% atornerqarpoq. Tamannali aamma nalorninarpoq qulamannngitsumillu ukiumiit ukiumut annertuumik nikerartarluni.
Natsiit	Sumiiffinnit assigiinngitsuniit saqqummiunneqarsimasutut nunarsuarmi natsiit 5-7 millioniunissaat taamungaannaq eqqoriaanerusoq. Natsiit qassiunerinut amerlanertigut tunngavigineqartarput sikuni assigiinngitsuni qanoq akulikitsiginerit takusat. Tamakku akulikitsigisitsinerit sikut assigiinngitsut tamakkiisumik qanoq annertutiginerinut naatsorsoqqinneqartarput. Taamaasilluni Qimusseriarsuarmi sumiiffinnilu eqqaanniittuni pisinneqartartunit natsiit taamaasiornikkut 1,2 millionit missaaniittussat missaliunneqarsimapput. Taakkununga ilanngunneqassapput taamungaannaq tunumi natseqassutsip eqqorianeqarnerani 400.000-it missaanniittut. Natsiit tamarmik tunumiittut kalaallit nunaata imartaanniippit, ataatsimoorussamilli canadamiut/kalaallillu natsiisa amerlanersaat canadap imartaanniinnerusarlutik (matumani missaliunneqarpoq agguaqatigiissilluni pingajorarterutaat (1/3) kalaallit nunaata imartaanissasut).

Suunerini	Nalorninassuseq
Natsersuit	Natsersuit tamakkiisumik qassiunerinut kisitsisit qularnaakannersuupput tassaallutillu annertuumik canadamiut/kalaallit ataatsimoorussamik natsersuaataat 600.000-it missaanniittut (kisitsisit pisoqaapput: 2005-imeerlutik) aamma naatsersuaqatigiit 80.000-it missaanniittut Kalaallit Nunaata avannamut kangiani piaqqsartut. Taamatut annertuumik natsersuaqatigiinnit natsersuit Kalaallit Nunaata kujammut kangianut katersuuttarput juni/julimi mamaarniarlutik. Natsersuit ilaat Kalaallit Nunaata kujammut kitaaniittarput maajimi, Kalaallit Nunaata kujammut kangianut ingerlaartillutik. Taakkununga ilaapput natsersuit ataasiakkaat ukiup ingerlanerani piffissani allani Kalaallit Nunaannut qaninngoortartut, tamakkuli natsersuaqatigiinnit ikittuinnaallutik takkussimaartarput. Qaammataasanit misissuinerit takutippaat, natsersuit amerlanersaat ukiakkut ukiukkullu canadap imartaanniinnerusartut.
Ussuit/taqam -muat	Ussuit immikkoortunut marlunnut avinneqartarput. Immikkoortoq Kalaallit Nunaata eqqaani Atlantikullu avannaata sinnerani nassaassaasoq, amerlassusilerneqarpoq 250.000-it missaannut. Kalaallit Nunaanni najugaqarfiusuni ussui akuttugineqarsinnaapput, qularnangitsumik puisit taakku pisariuminartuummata. Taamaakkaluartoq ussui avataaniittut amerlangaatsiarput, Davis Strædep Kalaallit Nunaannut qanittortaani aamma Baffinip Kangerliumanersuani ukiuunerani upernaallu sikorsuit malillugit. Agguaqatigiissillugu ukiumut pisarineqartartut 2000 inulaarpaat, taavalu pisarineqartartut ussuillu amerlassusiisa oqimaqatigiilerneru ussui 20.000 anguppagit pissasorineqarpoq. Taakkununga ilanngunneqassapput Tunup Kujataani Avannaanilu ussui qaqutigut piniarneqartartut. Ussuilli amerlassusiinik kisitsisit eqqoriaanerput naatsorsorneqangitsut.
Qasigiaq	Kalaallit Nunaanni qasigissat ukiuni untritolini kingullerini ikileriarujussuarput. Sumiiffinni eqkkartut 100 inorlugit amerlassusillit Pinngortitaleriffiup ilisimavai. Ilisimaneqangitsunik qasigiaqarfeqassasoq ilimagineqarpoq. Taamaattoq kalaallit imartaanni qasigissat 500-ut sinnersimagunangilaat.

Puisit nerisaqarnerinik ilisimasassarsiormerini aataat misissorluarneqarnerupput. Assersuutigalugit aataarsuup aataavaqqallu nerisaasa annertussusii assigiinngitsorujussuupput, kisianni malinneqartartoq tassaavoq, aataat agguaqatigiissillugu ullormut 3 kg nerisaraat = ukiumut 1 ton. Puisit allat nerisaannik tulliuttuni takussutissiaq eqqoriaaneruvoq, aataanut sanilliullugit angissusii aammalu kalaallit imartaanni sulerisarneri tunngavigalugit.

Takussutissiaq 3. Kalaallit puisiiisa ukiumoortumik nerisaat, agguaqatigiissillugu

Suuneri	Kalaallit imar- taanni agguaqatigiissillugu amerlassusii	Puisip agguaqatigiiss illugu ukiumut nerisai	Nerisaasa katinneri	Pingaarnertut nerisaat
Aataat	1,6 mill	1 ton	1.600.000 tonsit	Ammassaar, eqalukkat, tobis aamma krill
Natsiaq	800.000	700 kg	560.000 tonsit	Eqalukkat, istorsk, ammassaar aamma Themisto
Natsersuit	170.000	1 ton	170.000 tonsit	Aalisagaaqqat: assersuutigalugu eqalukkat aamma ammassaar). Aalisakkat angisuut: assersuutigalugu suluppaakkat, guldlaks). Aammalu Themisto amikullu
Ussuit/taqam muat	20.000	2 ton	40.000 tonsit	Immamit naqqaniillu suulluunniit (assersuutigalugit raajat, qalerallit, eqalukkat, inalugalik, nerpissooq assigisaallu)

Qasigiaq	< 500	1 ton	< 500 tons	Egalukkat, ammassaat, aalisagaaqqat assigiinngitsut kiisalu egaluit
-----------------	-------	-------	------------	---

Takussutissiaq 4. Nalorninassutsit kisitsisngorlugit ukua Takussutissiaq 3

Suuneri	Nalorninassuseq / oqaaseqaatit
Aataat	Nerisaat pingaartumik sineriak malillugu misissorneqarput. Store Hellefiske Bankemit aqajaqqunit misiliutit ataasiakkaat takutippaat, aataat tassani aggustimi tobis pingaarnertut nerisarigaat. Sumiiffiit ilaanni raajat pingaaruteqarneri mattunneqarsinnaanngilaq. Aammattaaq Canadami misissuinerit takutippaat, aataat tassanngaannartumik nerisatit allanngortissinnaagaat, nerinerusatik ikilisimpapata.
Natsiaq	Avannaarsuani natsiat aqajaruinik misissuinerit takutippaat, egalukkat, istorsk aamma Themisto (kinguit ilaat) pingaarnertut nerisarigaat. Issittup kujasinnerusuani ammassaat pingaaruteqarput. Natsiat Ilulissat eqqaani pisarineqartut aqajaruisa takutippaat, raajat tassani aamma pingaaruteqartut. Kangerlunni iikkerfiusuni allani taamaattoqartoq ilimagineqarsinnaavoq.
Natsersuit	Natsersuit tassaapput puisit angisuut ungasissumut angalasartut. Taamaattumik ilimagineqassaaq, natsersuaq nalinginnaasoq aataanit nerisaqarnerusartoq. Natsersuarpassuit juuni/juulimi kujataaniittartut tamaanga meqqueriartortarput, meqquermerninilu nerisaqanngingajattarput sanigortarlutik. Taamaattumik kalaallit imartaanni natsersuaq nalinginnaasoq aataat nerisaasa annertussusiisa assinganik nerisaqartinneqarpoq. Natsersuit aqqaamanikkaajupput (itinerpaaq nalunaarsorneqartoq tassaavoq 1652 m) aalisakkanillu angisuunik aqajarormioqartarlutik. Avataani siammasissunut siammartertarput tassanngaaniillu nerisaanik paasisutissaqanngilaq. Orsuisa seernartuinik misissuinerit takutippaat suluppaakkat aamma guldlaks (aalisagaaq itisuumiittoq) pingaaruteqartuusut. Taamaattoq aalisakkat mikinerit soorlu egalukkat ammassaallu nerisarpaat, sumiiffinnilu aalajangersimasuni Themisto aamma amikut pingaaruteqartuupput. Taamaattoq natsersuit nerisaqarneri ilisimaneqarluannngitsooq oqaatigineqassaaq.
Ussuit/taqam -muat	Ussuit nerisaat eqqarsaatigalugit tamatigoortuupput. Aalisakkat puisit allat nerisaasa saniatigut immap naqqani uumasuaqqat qimerloqanngitsut arlaqartut nerisaraat. Akuttunngitsumik mattussorineqarsinnaasut nerisarpaat. Ilisimatuut ilaat isumaqarput ussui tassaasut issittumi uumasooqatigiit nutaat. Assersuutigalugu piaraat natsiat aataallu piaraannit killormut qaqortuunatik taartunik meqqoqarput. Aammalu nerisaat eqqarsaatigalugit puisit allat immikkuullarissuunatik. Sunik tamangajannik nerisaqartuupput taavalu Issittumi piniarfiunngitsumi assigiiaartumik siammarsimasuulluni.
Qasigiaq	Qasigissat qaqutigooortuupput eqqissimatinneqartut taavalu Kalaallit Nunaannit aqajaqqut ikittuunnaat misissorneqarnikuullutik. Qasigissat taamaattoq eqaloqarfiit eqqaanniittuusartut ilisimaneqarput, sumiiffiillu ilaanni kuukkut majortarlutik, taamaattumik qasigissat eqalunngersuusut ilimagisariaqarpoq.

Maannakkut ilisimasat aallaavigalugit naatsorsuinerit tikkuaapput kalaallit imartaanni puisit katillugit ukiumut 2,5 mio. tons miss. nerisaraat. Taakku nerisaasa annersaat tassaapput aalisakkat mikisut soorlu ammassaat egalukkallu.